

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

DOI 2023

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

«Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI»

Respublika ilmiy-amaliy anjumani

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
ILMIY MAQOLA VA TEZISLAR TO'PLAMI

2023-yil 15-dekabr, maxsus son

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'iroatboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 540 sahifa, 15-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'iroatboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javoxir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

UO'K: 338.48 (075)

KBK: 65.433(011)

“Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH ISTIQBOLLARI”.
Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to‘plami. – T.: “YalT” jurnali, 2023. – 540-b.

To‘plamga xorijiy va mahalliy olimlar, sohaning yetuk mutaxassislari va oliy o‘quv yurtlarida turizm sohasidagi muammolar bo‘yicha ilmiy izlanishlar olib borayotgan doktorantlar, tadqiqotchilar, vazirlik, qo‘mita va turli mulkchilik shaklidagi korxona, tashkilotlarning yetakchi mutaxassislari, magistrnlarning ilmiy izlanishlarining natijalari kiritilgan.

To‘plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va keltirilgan huquqiy-me‘yoriy hujjatlarning haqqoniyligi, tadqiqiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Mas‘ul muharrir: t.f.d., prof. K.A. Sharipov

Konferensiya tahrir hay‘ati: i.f.d., prof. M.P.Eshov, i.f.d., prof. G.Q.Abduraxmanova, i.f.d., prof. S.K.Xudoyqulov, i.f.d., prof. M.A.Yuldashev, i.f.d., prof. A.M.Abduvohidov, i.f.d., prof.M.T.Aliyeva, i.f.d., prof. A.A.Eshtayev, i.f.d., prof.A.N.Norchayev, i.f.n.,prof. S.R.Safayeva, i.f.n., dots. D.I.Abidova, i.f.n., dots. X.Ochilova,i.f.n., dots. M.Nurfayziyeva.

Taqrizchilar:

Sh. Ergashxodjayeva, i.f.d., prof.

U. G‘afurov, i.f.d., prof.

Ushbu Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida o‘tkazilayotgan «Smart-turizm: XORIJIY TAJRIBA VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH ISTIQBOLLARI» mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman to‘plami O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-6856-0-4

SAYOHAT VA TURIZM RIVOJLANISH INDEKSI

Raxmonova Nilufar Yorqinovna

Buxoro davlat universiteti Turizm (faoliyat turlari bo'yicha) mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya: Sayohat va turizmni rivojlantirish indeksi (TTDI) 2021 – bu 15 yillik Sayohat va turizm raqobatbardoshligi indeksi (TTCI) turkumining evolyutsiyasi bo'lib hisoblanadi. Ushbu indeks ma'lumotlari asosida davlatlar sayohat va turizm sektori rivojlanish ko'rsatkichi tahlil qilinadi, shu tufayli ham indeks reytingiga kirish – har bir turizm sohasi rivojlanayotgan mamlakat uchun muhim hisoblanadi. Indeks ro'yxatiga kirish uchun joriy qilingan talablar va ko'rsatkichlar mavjud bo'lib, ushbu ilmiy maqolada ular batafsil bayon qilingan.

Kalit so'zlar: Sayohat, turizm, rivojlanish, raqobatbardoshlik, indeks, subindeks, tuzilma, metodologiya.

Abstract: The Travel and Tourism Development Index (TTDI) 2021 is an evolution of the Travel and Tourism Competitiveness Index (TTCI) series, which have been published biennially for the past 15 years. Based on the data of this index, the country's travel and tourism sector development indicator is analyzed, therefore, entering the index rating is important for each tourism sector developing country. There are requirements and indicators introduced to enter the index list, which are described in detail in this scientific article.

Key words: Travel, tourism, development, competitiveness, index, subindex, structure, methodology.

Аннотация: Индекс развития путешествий и туризма (TTDI) 2021 является развитием серии 15-летних Индексов конкурентоспособности путешествий и туризма (TTCI). На основе данных этого индекса анализируется показатель развития туристического сектора страны, поэтому вхождение в рейтинг важно для каждой страны с развивающимся туристическим сектором. В данной научной статье подробно описаны требования и условия включения в этот индекс.

Ключевые слова: Путешествие, туризм, развитие, конкурентоспособность, индекс, субиндекс, структура, методология.

Birlashgan millatlar tashkilotiga tegishli Jahon turizm tashkiloti – davlatlar turistik raqobatbardoshlik salohiyatini baholash maqsadida 2007-yili o'zining "Sayohat va turizm raqobatbardoshlik indeksi" xalqaro reytingini ta'sis etgan edi. Ushbu reyting ijroiya organlari har yili ko'pgina resurslardan yillik hisobot ma'lumotlarini to'plab, ular asosida baholangan davlatlar natijalarini e'lon qiladi va yillik hisobot tariqasida har yili jurnal chop qilinadi.

2019-yilda ushbu indeks tarkibiga kiruvchi ko'rsatkichlarni qayta ko'rib chiqishga talab uyg'ondi. 2019-yilda boshlangan COVID-19 virusi pandemiyasi sabab jahon bo'ylab davlatlar turizm sektori katta yo'qotishlarni boshdan kechirdi va butun jahon ekspertlari nazarida, pandemiyaning davlatlar iqtisodiy-ijtimoiy sohasiga ta'siri, shu o'rinda turizm sektoriga ta'siri yuqori ekanligi va turizm rivoji va barqarorligiga ta'sir qiluvchi omillarni qayta ko'rib chiqish zarurligi isbotlandi.

Natijada, indeks ko'rsatkichlariga o'zgartirishlar kiritildi va ko'rsatkichlar soni 90 tadan 112 ga yetdi. Indeksning 2021-yildagi tahririda yangi ko'rsatkichlar qo'shilishidan tashqari, bir qancha oldingi ko'rsatkichlar reyting ro'yxatidan chiqarildi va ayrim avvalgi ko'rsatkichlarga o'zgartirishlar kiritildi. Ta'kidlash lozim bo'lgan eng katta o'zgarish esa bu indeks nomidir. "Sayohat va turizm rivojlanish indeksi" ("Travel and Tourism Development Index") nomi ostida chop etilgan jurnal soni 2022 -yilda ommaga taqdim etildi va bu pandemiya davridan so'ng davlatlar iqtisodiyotida turizm rivojlanish darajasi va uning barqarorlik ko'rsatkichlarini taqdim etuvchi yangi tahrirdagi reyting ma'lumotlari edi.

"Sayohat va turizm rivojlanish indeksi-2021" reyting ro'yxatidagi davlatlar soni eski tahrirdagiga nisbatan qisqargan bo'lib, bunga asosiy sabab geosiyosatdagi o'zgarishlar (xususan, Rossiya va Ukraina davlari o'rtasidagi mojarolar) va yangi tahrir prinsiplariga ayrim davlatlar potentsiali to'la javob bera olmaganligidir.

Ushbu maqolada "Sayohat va turizm rivojlanish indeksi 2021"dagi ko'rsatkichlar tahlil qilingan bo'lib, indeks ro'yxatidan joy olish va ushbu xalqaro reytingda baholanish prinsiplari va shartlari tushuntirilib berilgan.

Sayohat va turizm rivojlanish indeksi (Travel and tourism development index) mutlaqo yangi indeks emas, balki oldingi Sayohat va turizm raqobatbardoshlik indeksi (Travel and Tourism Competitiveness Index) seriyalarining to'g'ridan-to'g'ri evolyutsiyasi hisoblanadi.

Indeksning asosi va metodologiyasi esa yangilangan, ammo ular oldingi Sayohat va turizm raqobatbardoshlik indeksi (TTCI) nashrlari bilan bog'liq bo'lib qoladi. Ushbu nashrlar har doim "raqobatbardoshlik" kontseptsiyasiga – sayohat va turizm sektorini rivojlantirish vositasi sifatida qaragan va shu tariqa bunday rivojlanishga imkon beruvchi elementlarni o'lgagan.

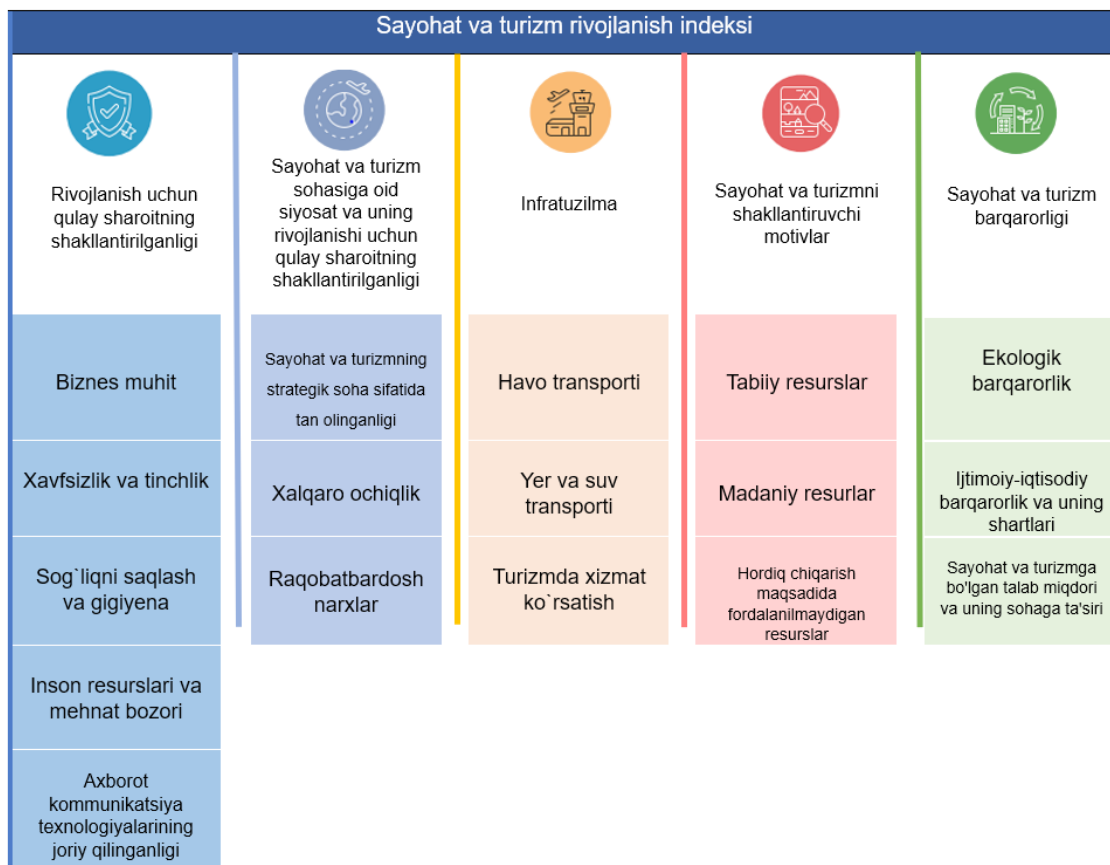
Sayohat va turizm rivojlanish indeksi (TTDI) esa sayohat va turizm sektorining barqaror va doimiy rivojlanishini ta'minlovchi, o'z navbatida, mamlakat rivojiga hissa qo'shuvchi omillar va siyosatlar to'plamini o'lgaydi.¹ Mamlakatning sayohat va turizm sohasi rivojlanish tendensiyalarini aniqlash uchun 5 guruhga birlashtirilgan 17 ta subindekslar tanlangan (1.1-rasmga qarang).

Ushbu 17 ta subindekslar 112 ta ko'rsatkichlardan iborat bo'lib, ular so'rovnoma (Executive Opinion Survey) ma'lumotlari hamda boshqa manbalardan olingan aniq ma'lumotlar asosida hisoblanadi. So'rov ma'lumotlari – Jahon Iqtisodiy Forumining (World Economic Forum) Ijroiya organi fikrini o'rganish markazi (Executive Opinion Survey) ga yuborilgan javoblardan olinadi va 1 (eng yomon) dan 7 (eng yaxshi) gacha bo'lgan reytingda baholanadi.

Birinchi, Rivojlanish uchun qulay sharoitning shakllantirilganligi bo'lib, mamlakatda faoliyat olib borishning umumiy qoidalarini qamrab olgan. Ular quyidagilar: biznes muhit, xavfsizlik va tinchlik, sog'liqni saqlash va gigiyena, inson resurslari va mehnat bozori, axborot kommunikatsiya texnologiyalarining joriy qilinganligi.

Ikkinchi, Sayohat va turizm sohasiga oid siyosat va uning rivojlanishi uchun qulay sharoitning shakllantirilganligi bo'lib, sayohat va turizm sohasiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir etuvchi dastur va strategik rejalarni qamrab oladi. Ular quyidagilar: sayohat va turizmning strategik soha sifatida tan olinganligi, xalqaro ochiqlik, raqobatbardosh narxlar.

Uchinchi, infratuzilma bo'lib, turli sohalarda mavjud infratuzilmaning sifati va barchaga undan foydalanish huquqining berilganligini nazarda tutadi. Havo transporti infratuzilmasi, yer va suv transporti infratuzilmasi, turizm xizmat ko'rsatish infratuzilmasi kabilarni qamrab oladi.

1.1-rasm: Sayohat va turizm rivojlanish indeksining tuzilmasi²

¹ WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf (weforum.org)

² WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf

To'rtinchi subindekslar guruhi, sayohat va turizmni shakllantiruvchi motivlar, ya'ni turistik faoliyatni olib borishga undovchi resurslarni o'z ichiga oladi. Bular: tabiiy resurslar, madaniy resurslar va hordiq chiqarish maqsadida foydalanilmaydigan resurslardir.

So'nggi subindekslar guruhi, sayohat va turizm barqarorligi, yangi subindekslar guruhi bo'lib, uning tarkibiga quyidagilar kiradi: ekologik barqarorlik, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shartlari, sayohat va turizmga bo'lgan talab miqdori va uning sohaga ta'siri kabilarni qamrab oladi.

Besh guruhga birlashtirilgan 17 ta subindeks 112 ta o'zgaruvchanga ega bo'lib, o'zgaruvchanlarning 2/3 qismini baholash jarayonida turli xalqaro tashkilotlarning statistik ma'lumotlari, qolgan qismini aniqlashda dala tadqiqotlari natijalaridan foydalaniladi. Jumladan, Havo transporti xalqaro assotsiatsiyasi (IATA), Tabiatni muhofaza qilish xalqaro ittifoqi (IUCN), Butunjahon turizm tashkiloti (UNWTO), Jahon sayohat va turizm kengashi (WTTC) ning statistik ma'lumotlari hamda jahon miqyosidagi 15 ming ekspert va kompaniya boshqaruvchilari o'rtasida o'tkazilgan so'rov natijalaridir.

Birinchi subindeks Biznes muhit bo'lib, u quyidagi 9 ta o'zgaruvchilarni qamrab oladi: mulkchilik haqidagi qonun; qonunchilikning to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarga ta'siri; me'yoriy-huquqiy bazaning kelishmovchiliklarni bartaraf qilish layoqati; me'yoriy-huquqiy bazaning normativ aktlarga o'zgartirish kiritish imkoniyati; davlat tomonidan tartibga solinishning ulushi; hukumatning siyosat barqarorligini ta'minlashi; soliq tizimiga rioya qilishning qulayligi; kichik va o'rta korxonalarning moliyashtirishga kirishish imkoniyati; korruptsiya qabul qilinish ko'rsatkichi.

Ikkinchi subindeks. Xavfsizlik va tinchlik bo'lib, quyidagi 6 ta o'zgaruvchanlarga ega: jinoyat va zo'ravonlikning tadbirkorlik faoliyatiga moliyaviy ta'siri; ichki ishlar xodimlari xizmatlarining ishonchiligi; tunda yolg'iz sayr qilish xavfsizlik darajasi; qotilliklar soni; global terrorizm indeksi; uyushtirilgan jinoyat va o'limlar ko'rsatkichi.

Uchinchi subindeks. Sog'liqni saqlash va gigiena bo'lib, 6 ta o'zgaruvchanlarga ega. Ular quyidagilar: shifokorlar zichligi; malakali tibbiy xizmatdan foydalanish imkoniyati; toza ichimlik suvidan foydalanish imkoniyati; kasalxonalar sig'imi; sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyati; yuqumli kasalliklar bilan kasallanish darajasi.

To'rtinchi subindeks Inson resurslari va mehnat bozori bo'lib, 9 ta o'zgaruvchanni qamrab olgan. Ular quyidagilar: o'rtacha o'qish yillari, o'rta-maxsus ta'lim muassasalariga jalb qilinganlar ko'lami; ishchi-xodimlarning malakasini oshirish ko'lami; ta'lim tizimining ehtiyojlarni qondirish qobiliyati; ishga qabul qilish va undan bo'shatish me'yorlari; malakali ishchilarni tez topish imkoniyati; moslashuvchan ish tartibi; mehmonxonalar va restoranlarda mehnat unumdorligi; transport, yuklarni saqlash va aloqa xizmatlarida mehnat unumdorligi.

Beshinchi subindeks. Axborot kommunikatsiya texnologiyalarining joriy qilinganligi bo'lib, o'zgaruvchanlar soni 8 ta. Ular quyidagilar: tadbirkorlarning o'zaro hamkorlik jarayonida axborot texnologiyalardan foydalanish darajasi; tadbirkor va iste'molchilararo munosabatlarda internet tarmog'idan foydalanish; internet tarmog'idan foydalanuvchilar soni; 3G mobil tarmog'ining qamrovi; moliyaviy xizmatlar ko'rsatish uchun raqamli platformadan foydalanish; tashish va yuk tashish uchun raqamli platformalardan foydalanish; mehmonxonalar, restoranlar va dam olish tadbirlari xizmatlarini ko'rsatish uchun raqamli platformadan foydalanish; quvvat yo'qotishlari.

Oltinchi subindeks. Sayohat va turizmning strategik soha sifatida tan olinganligi bo'lib, 5 ta quyidagi o'zgaruvchanlardan iborat: sayohat turizm sohasiga davlat xarajatlari; sayohat va turizm sohasi yillik ko'rsatkichlari tushunarli darajasi; sayohat va turizmga oid oylik va chorak statistik ma'lumotlarni o'z vaqtida yetkazish; mamlakat brend strategiyasi reytingi; sayohat va turizm sektori uchun kapital sarmoyalar kiritilish darajasi.

Yettinchi subindeks. Xalqaro ochiqlik bo'lib, 4 ta quyidagi o'zgaruvchanlarga ega: viza olish shartlari; ikki tomonlama havo qatnovi shartnomalari soni; mintaqaviy savdo-sotiq kelishuvlari soni; moliyaviy ochiqlik darajasi.

Sakkizinchi subindeks. Raqobatbardosh narxlar bo'lib, 5 ta quyidagi o'zgaruvchanlarni qamrab oladi: chiptaga solinadigan soliqlar va aeroport yig'implari; mehmonxona narxlar indeksi; xarid qobiliyati pariteti; yoqilg'i narxlar; qisqa muddatli ijara narxi.

To'qqizinchi subindeks Havo transporti bo'lib, unga quyidagi 4 ta o'zgaruvchilar kiradi: havo transporti infratuzilmasining sifati; mavjud o'rindiqli kilometrari; amaldagi aviakompaniyalar soni; aeroportga ulanish darajasi.

O'ninchi subindeks. Yer va suv transporti bo'lib, quyidagi 7 ta o'zgaruvchilarni qamrab oladi: yo'llarning sifati; yo'l zichligi; temir yo'l infratuzilmasi sifati; temiryo'l zichligi; jamoat transporti xizmatlari samaradorligi; jamoat transportidan yetarlicha foydalanish imkoniyati; port infratuzilmasi sifati.

O'n birinchi subindeks. Turistlarga xizmat ko'rsatish infrastrukturasini bo'lib, u quyidagi o'zgaruvchilardan iborat: mehmonxonalarning umumiy sig'imi; qisqa muddatli ijara ro'yxati zichligi; avtomashinalarni ijaraga beruvchi tashkilotlarning mavjudligi; avtomatlashtirilgan kassa apparatlarining zichligi; raqobatbardosh turizm xizmatlari.

O'n ikkinchi subindeks. Tabiiy resurslar bo'lib, quyidagi o'zgaruvchilarga ega: umumjahon tabiiy merosi ob'ektlarining soni; aniqlangan jonzorlar soni; muhofaza qilinadigan hududlar soni; ekoturizmga bo'lgan raqamli talab; quruqlik va chuchuk suvli ekoregionlar soni.

O'n uchinchi subindeks. Madaniy resurslar bo'lib, quyidagi 5 ta o'zgaruvchilardan iborat: umumjahon madaniy merosi ro'yxatiga kiritilgan ob'ektlar soni, og'zaki va nomoddiy madaniy meros, yirik sport inshootlari soni (stadion), madaniy va ko'ngilochar turizmga oid onlayn qidiruvlar soni, YUNESKO ijodiy shaharlari ro'yxatiga kirgan shaharlar soni; Moddiy va nomoddiy madaniy merosni yetarli darajada himoya qilish.

O'n to'rtinchi subindeks. Hordiq chiqarish maqsadida foydalanilmaydigan resurslar bo'lib, quyidagi ko'rsatkichlar uning tarkibiga kiradi: Forbes Global 2000 bosh qarorgohlarining mavjudligi; global shaharlarning mavjudligi; top universitetlar soni; hordiq chiqarish maqsadida bo'lmagan turizm turlariga nisbatan raqamli talab.

O'n beshinchi subindeks. Ekologik barqarorlik bo'lib, quyidagi 15 ta o'zgaruvchilardan iborat: aholi jon boshiga ishlab chiqarish korxonalaridan chiqadigan gazlar emissiyasi; qayta tiklanadigan energiya; Global iqlim xavfi indeksi; yashil energiya va infratuzilmaga bo'lgan investitsiyalar; zarrachalar (2,5) konsentratsiyasi; asosiy suv manbai; Qizil ro'yxat indeksi; o'rmon qoplamining yo'qolishi; chiqindi suvlarni tozalash tuzilmasi; toza okean suvi miqdori; atrof-muhit to'g'risidagi shartnomani ratifikatsiya qilish soni; tabiatni yetarli darajada himoya qilish holati; ishlab chiqarishning atrof-muhit va tabiatga ta'sirini nazorat qilish; qo'riqlanadigan hududlarning umumiy qamrovi; muhofaza qilinadigan hududlar bilan o'raglan asosiy biologik xilma-xillik mavjud bo'lgan hududlarning o'rtacha ulushi;

O'n oltinchi subindeks. Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shartlari bo'lib, u quyidagilardan tashkil topgan: qashshoqlik darajasi, asosiy ijtimoiy himoya ko'lami; ijtimoiy himoya xarajatlari; ta'lim bilan band bo'lmagan hamda ishsiz bo'lgan aholi nisbati; teng ishchi kuchi imkoniyatlari; ishchilarning huquqlari; gender tengsizlik indeksi.

O'n yettinchi subindeks. Sayohat va turizmga bo'lgan talab miqdori va uning sohaga ta'siri bo'lib, uning tarkibiga quyidagi o'zgaruvchilar kiradi: sayohat va turizmning yalpi ichki mahsulot multiplikatori; tashrif buyurish uchun kirish muddati; xalqaro turistlar kelishining mavsumiyliigi; madaniy diqqatga sazovor joylarga qiziqish konsentratsiyasi; tabiatning diqqatga sazovor joylariga qiziqish konsentratsiyasi; geografik jihatdan tarqoq turizm; tuman va shahar markazlarining sifati.

"Sayohat va turizm rivojlanish indeksi 2021" reyting ro'yxatidagi davlatlar soni eski tahrirdagiga nisbatan qisqargan bo'lib ular 117 tani tashkil etadi. Davlatlar sonining qisqarganligiga asosiy sabablardan biri bu – geosiyosatdagi o'zgarishlar (xususan, Rossiya va Ukraina davlari o'rtasidagi mojarolar) va yangi tahrir prinsiplariga ayrim davlatlar potentsiali to'la javob bera olmaganligidir.

1-jadval: "Sayohat va turizm rivojlanish indeksi 2021" ro'yxatidan joy olgan O'rta Osiyo davlatlari reytingi³

Reyting o'rni	Davlatlar	Ball	2019-yilga nisbatan o'zgarish	
			O'rin	Ball
66	Qozog'iston	3,9	0	0.3%
90	Qirg'iz Respublikasi	3,4	3	1.9%
92	Tojikiston	3,4	-1	-0.3%

3 https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_Tourism_Development_2021.pdf

Sayohat va turizm raqobatbardoshlik indeksi (TTCI, 2019) da qamrab olingan, ammo Sayohat va turizm rivojlanish indeksi (TTDI, 2021) da qamrab olinmagan davlatlar qatoriga quyidagilar kiradi: Jazoir, Bruneý Darussalam, Burkina-Faso, Burundi, Kongo Demokratik Respublikasi, Efiopiya, Esvatini, Gambia, Gvineya, Gaiti, Eron, Yamayka, Liberiya, Mavritaniya, Mozambik, Norvegiya, Ummon, Rossiya Federatsiyasi, Seyshel orollari, Uganda, Ukraina, Zimbabve va Tayvan, Xitoy.

Sayohat va turizm rivojlanish indeksida baholanish uchun davlatlar Jahon Iqtisodiy Forumiga qarashli Ijroiya organi fikrini o'rganish markaziga a'zo bo'lishlari kerak. Chunki, ushbu markaz olib boradigan so'rovnoma natijalari – indeks ko'rsatkichlarining katta qismini tashkil qiladi. Jami ko'rsatkichlarning 10% yoki undan ko'prog'i, yoki har qanday alohida besh bo'lim doirasidagi ko'rsatkichlarning 20-33 % (ulush besh bo'limga bog'liq) bo'yicha ma'lumotlari yetishmayotgan mamlakatlar ham indeks bilan qamrab olinmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. "Travel & Tourism Development Index 2021 Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future". Insight report. May 2022. ©World Economic Forum.
2. Mafalda Gómez Vega. Juan Carlos Martín. Andres J. Picazo-Tadeo. "Ranking World Tourism Competitiveness: A Comparison of Two Composite Indicators". July 2021. DOI:10.1007/978-981-16-3623-3_2. Tourism and Regional Science (pp.15-35).
3. Dogan Gursoy. Jennifer Kaye Sandstrom. "An Updated Ranking of Hospitality and Tourism Journals". June 2014. Journal of Hospitality & Tourism Research 40(1). DOI:10.1177/1096348014538054
4. Clark Hu. Soocheong (Shawn) Jang. Billy Bai. "Considering specializations: An Alternative for Ranking Hospitality and Tourism Graduate Programs" July 2004. Journal of Hospitality & Tourism Education 16(3):18-24. DOI:10.1080/10963758.2004.10696797
5. Juan Antonio Duro. Melchor Fernández. Alejandro Perez-Laborda. Jaime Rosselló. "Towards a risk-adjusted tourism and travel competitiveness index". October 2023. Tourism Economics. DOI:10.1177/13548166231207665
6. Mohd Hafiz Hanafiah. Muhammad Izzat Zulkifly. "Tourism destination competitiveness and tourism performance: A secondary data approach". October 2019. Competitiveness Review An International Business Journal incorporating Journal of Global Competitiveness 29(5):592-621. DOI:10.1108/CR-07-2018-0045
7. Mehdi Mododi Arkhudi. Sajad Ferdowsi. Reyhane Boroumand. "Developing a conceptual model of collaborative entrepreneurship in the field of tourism". November 2023. DOI:10.22034/JBAR.2023.18086.4141
8. Alexander Bustamante. Laura Sebastia. Eva Onaindia. "On the Representativeness of OpenStreetMap for the Evaluation of Country Tourism Competitiveness". May 2021. ISPRS International Journal of Geo-Information 10(5):301. DOI:10.3390/ijgi10050301
9. Vidina Tais Díaz-Padilla. Irena Travar. Zamira Acosta-Rubio. Eduardo Parra Lopez. "Tourism Competitiveness versus Sustainability: Impact on the World Economic Forum Model Using the Rasch Methodology". September 2023. Sustainability 15(18):13700. DOI:10.3390/su151813700
10. Josef A. Mazanec. Amata Ring. "Tourism Destination Competitiveness: Second Thoughts on the World Economic Forum Reports". August 2011. Tourism Economics 17(4):725-751. DOI:10.5367/te.2011.0065

MUNDARIJA

1-ШУЪБА

ЎЗБЕКИСТОНДА SMART-ТУРИЗМНИ ЗАМОНАВИЙ ПРИНЦИПЛАРИ АСОСИДА РИВОЖЛАНТИРИШ ВА БУНДА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ

Ўзбекистонда Smart-туризмни ривожлантириш истиқболлари.....	5
Конгратбай Авезимбетович Шарипов	
Рақамли инновацион технологиялардан туризмда самарали фойдаланиш йўллари	7
Эшов Мансур Пулатович	
Туристтик кластерларнинг технологик платформасини ишлаб чиқиш.....	10
Абдурахмонова Гулнора Каландаровна	
Tourism Development in Uzbekistan: Comprehensive Analysis of Current Trends and Future Prospects	13
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
Қорақалпоғистон Республикасида туризм соҳасининг янги йўналишларини ташкил этиш имкониятлари	17
Эштаев Алишер Абдуғаниевич, Хошимов Баҳром Баҳадирович	
Ўзбекистонда тоғ туризмнинг ривожлантириш йўналишлари	20
Ахмедов Икром Акрамович	
Туристтик-рекреацион ресурслари юқори бўлган минтақаларда кластерларни ташкил қилиш механизмлари	24
Норчаев Асатулло Норбўтаевич	
Развития смарт туризм в Узбекистане	28
Алиева М. Т.	
Smart Tourism Analysis and Future Trends.....	31
Safaeva Sayyora	
Opportunities for Developing Smart Tourism and Foreign Experience in Uzbekistan	34
Kabilova N. Sh.	
O'zbekiston turizmida XXI bozori va bunda Smart-turizmning o'rni.....	37
Mirzayev Temur	
Смарт-туризм: зарубежный опыт и перспективы его применения в Узбекистане.....	42
Хушназарова М. Г.	
Development of Smart Tourism in Uzbekistan	45
Narzullaeva Umidakhon, Abzalova Nozima	
O'zbekistonda turizm xizmatlari sohasining aholi bandligiga multiplikativ ta'siri	48
To'rabekov Sohibjon Sherboy o'g'li	
Smart-turizmni xorijiy tajribalar asosida rivojlantirish istiqbollari.....	53
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li, Nishonboyev Doniyor Erkinjon o'g'li	
Smart-turizm: xorijiy tajriba va uni O'zbekistonda qo'llash istiqbollari.....	55
Ulugboyeva Ezoza Inomjanovna	
O'zbekistonning Smart-turizm salohiyatini jahon turizm bozorida targ'ib qilishning zamonaviy marketing strategiyalari.....	58
Fayyoz Ahmedova Rashidovna	

Modern Trends in the Development of Tourism and the Experience of Foreign Countries in the Application of Smart Innovations in Personnel Training.....	62
Iskandarova Nargiza Mashrabjonovna	
The Main Role of Smart – Tourism in Modern XXI Century Uzbekistan as an Example.....	65
Narzullayeva Fariza Akmalevna, Saydaliyeva Feruza Bakhtiyorovna	
How Does Smart Tourism Support Sustainable Tourism Development: the Case of Uzbekistan	67
Khusniddin Egamnazarov	
Appearances, Classification and Application of Smart Tourism.....	70
Akhmadjanova Mukhtasarkhan Anvar qizi, Sharifboyeva Fazilatxon Odilbek qizi, Dadamirzayev Sarvarbek Ulug‘bek o‘g‘li	
Фарғона водийсининг қишлоқ аҳоли пунктларида агротуризмни ривожлантиришнинг стратегик режасини ва смарт-технология концепциясини ишлаб чиқиш бўйича услубий ёндашувлар.....	74
Жумабаева Дилафруз Тожиidinovna	
Butun jahon Smart-turizmi bozorining rivojlanish xususiyatlari.....	78
Ravshanov To‘yli Gulmurodovich	
Основные тенденции развития смарт туризма в условиях цифровой экономики в Республике Узбекистан.....	81
Салиева Екатерина Сергеевна	
Развитие Смарт-туризма в Узбекистане на основе современных принципов и использования зарубежного опыта.....	84
Ахмеджанова Ирада Усмановна, Халилова Нодира Абдухамид қизи	
Будущая роль Смарт-туризма на мировом туристическом рынке.....	88
Уралова Матлюба Ахоровна	
Проблемы и перспективы развития Smart-туризма в Узбекистане.....	95
Очилова Хилола Фармоновна, Раимова Севара Ойбековна	
Перспективы развития Смарт-туризма в Республике Узбекистан на основе современных технологий и использования зарубежного опыта.....	102
Рустамов Абдор Равшан угли	
Перспективы развития зелёного смарт туризма в Республики Узбекистан.....	106
Расулова Нигора Юсуповна	
Перспективы развития смарт туризма в Узбекистане на основе современных принципов	110
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна	
Перспективные направления развития смарт туризма в Узбекистане	113
Гузал Шеровна Хонкелдиева	
Развитие культурного Смарт-туризма в Узбекистане, с использованием опыта зарубежной компании «POLYMEDIA»	116
Караева Алёна Викторовна	
Turistik xizmatlar bozorini shakllantirishning rekreatsion dinamikasi.....	118
Bahrieva Zarina Nasimovna	

2-ШУЪБА

SMART-ТУРИЗМНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АСОСИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ

Main Features of Smart Tourism Organization	121
Narzullaeva Umidakhon	
The Role Smart-City Infrastructure in the Tourism and Architecture	124
Mukhlisa Akromova Saydimukhtor qizi	
The Main Components of the Development of “Smart” Tourism in the Region	130
Agzamova Nargiza Gapurovna	

Туризм соҳасида рақамли технологиялар орқали смарт туризмни ташкил этишнинг асосий хусусиятлари	135
Ҳамдамов Амриддин Ҳамдам ўғли	
Минтақа туризмни ривожлантиришда хизмат кўрсатиш корхоналарининг smart-ахборот моделлари асосида ривожланиши	140
Ш.Х.Мухитдинов	
Analysis of Cases of Use of Smart Technologies in Tourism and Hotel Enterprises.....	146
Hamidova Muxtasarxon Iqboljon qizi, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Tarixiy shaharlarda turizmni rivojlanishida raqamli texnologiyalarning o'rni.....	152
Ro'zibayeva Zulayho Baxrombek qizi	
Turizm sohasi rivojlanishida Smart-turizmning o'rni	159
Dadamuxamedova Mushtariy Maxmudjon qizi	
Mamlakatimizda turizm sohasini raqamlashtirish va boshqarishni takomillashtirish	162
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li	
Development of Smart Tourism in Uzbekistan Based on Modern Principles and Using Foreign Experience.....	165
Gulrukh Yusupova, Nilufarkhon Ashuralieva	
Jizzax viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida turizmning ahamiyati va roli: yangicha Smart yo'nalishlar va mexanizmlar	168
Aynakulov Muxitdin Abduxamidovich	
The Role of Smart Technologies in the Development of Agrotourism	172
Yoriyeva Farangiz Murodilloyevna	
Turizmning rivojlanishini barqarorlashtirishda prognozlashning mohiyati va obyekti.....	175
Axmadjanova Muxtasarxon Anvar qizi, Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'gli, Sharifboyeva Fazilat Odilbek qizi	
The Main Trends in the Development of Digital Tourism in Uzbekistan.....	181
Ismailova Sayyora Ulugbekovna	
Jahon ziyorat turizmi obyektlarining turizm rivojlanishiga ta'siri.....	186
Karimova Maftuna Komiljon qizi	
The Future of Smart Tourism: Transforming Travel Experiences	191
Oppokkhonov Nurmukhammad	
Sayyohlik yo'nalishlariga tashrif buyuruvchilar uchun aqlli texnologiyalarning ahamiyati	193
To'xtayeva Xurshida Farhodovna	
O'zbekistonda Smart-turizmni rivojlantirish choralari.....	200
Raximova Dilfuza Mirzakasimovna	
Exploring Smart Tourism: Lessons From Abroad and Opportunities for Uzbekistan	206
Nasiba Mukhtorova, Zohid Askarov, Angelo Battaglia	
Smart Tourism: Pros, Cons and Potential Future Development	215
Baratov Asadbek	
Turistik destinatsiyalarni boshqarish orqali turistik mintaqalarni rivojlantirish.....	218
Toirova Nozima Miraxmad qizi	
Основные компоненты развития смарт туризма в Ташкентском регионе: перспективы и вызовы	223
Зиёвиддинова Тарона Ойбек кизи	
Инновационные тенденции применения умных технологий в развитии туризма и гостиничного бизнеса.....	226
Мусаева Сайёра Абдивахитовна	
Цифровизация как важнейший двигатель индустрии туризма.....	234
Абидова Д.	

Путешествие будущего: формирование и инновационное развитие направления Смарт-туризм	239
Курашева Валерия Олеговна, Ивонина Наталья Викторовна	
Основные особенности организации смарт-агротуризма в Узбекистане.....	241
Анваров Нодир Аллаёрович	

3-ШУЪБА

ЎЗБЕКИСТОННИНГ SMART-ТУРИЗМ САЛОҲИЯТИНИ ЖАҲОН ТУРИЗМ БОЗОРИДА ТАРҒИБ ҚИЛИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МАРКЕТИНГ СТРАТЕГИЯЛАРИ

Enhancing Marketing Strategy for the Development of Mountain Tourism.....	255
Mavlanov Golibjon Mahammad o'g'li	
Smart Destination Management: Challenges and Practices	258
Nurmukhammad Oppokkxonov	
O'zbekistonda qishloq turizmining shakllanish va rivojlanishi.....	260
Usmonov Sardor	
Фарғона водийсида туризм соҳасини ривожлантиришнинг ҳудудий дифференциал хусусиятлари	263
Максумов Азизхон Нодиржон ўғли	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning jahon tajribasi muammo va istiqbollar	268
Aynaqulov Xusniddin Abduxamidovich, Teshayeva Farida Shuxrat qizi	
Hududlarda Smart-turizmni rivojlantirishda xorij tajribasini qo'llash istiqbollari.....	271
Islomova Dilrabo Salomovna	
Consideration of Positive and Negative Impacts of Smart Tourism on Destination Branding, Case of Uzbekistan	274
Ms. Yulduz Yakubova	
Analysis of the State of Use of Smart Technology in Hotels.....	276
Uralova Dilbar Anorbayevna, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Turizm sohasi orqali aholi bandligini ta'minlash yo'llari	281
Matkbulova Dilorom Xalilullayevna	
Smart-turizmni tashkil etishning asosiy xususiyatlari	284
Uralova Matlyuba Axrorovna	
O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida turizm sohasining o'rni.....	286
Matchanov Azizbek Umirbek o'g'li	
Mehmonxona xo'jaligida yashil texnologiyalarni joriy qilish.....	289
Xakimova Nargiza Axadjon qizi	
Mamlakatimizda Smart-turizmni rivojlantirish masalalari va iqtisodiyotda tutgan o'rni.....	293
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li, Nishonboyev Doniyor Erkinjon o'g'li	
Dam olish turizmida Smart parklarning o'rni	295
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Rekreatsiya turizmni rivojlantirishda Smart texnologiyalardan foydalanish	297
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Smart Tourism: Foreign Experience and Prospects for Its Application in Uzbekistan.....	299
Avezova Nilufar	
Использование BIG DATA и AI для реинвентаризации маркетинга туризма в Узбекистане: новые перспективы в глобальной конкуренции.....	304
Турабекова Фарангиз Наримонбек кизи	
Проблема в смарт туризме	310
Аскаралиева Муштарий Баходировна	

Смарт туризм в Узбекистане: новые подходы и современные решения	313
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Смарт туризм в Узбекистане: новые возможности и вызовы.....	315
Бекмурадова Лайло Турсунмаматовна	
Влияние цифровых технологий на развитие туристского рынка в Узбекистане	323
Мустаева Шохида Саъдуллаевна	

4-ШУЪБА

ТУРИЗМ ВА ТАЪЛИМ: ШАРТ-ШАРОИТИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ

Таълим туризми тушунчаси моҳияти ва уни ривожлантиришнинг хориж тажрибалари	327
Саъдуллаева Гулноза Содиқ қизи	
Toshkent viloyatida agroturizm obyektlarini rivojlantirish va kadrlar salohiyatini oshirish istiqbollari.....	330
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna	
Smart-turizm faoliyatini boshqarish jarayoniga yondashuvlar	337
Mirzayev Abdullajon Topilovich	
Ilmiy faoliyani rivojlantirishda ta'lim tashkilotlaridan maqsadli foydalanish.....	341
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
Turistik xizmatlarning reklamasini amalga oshirishda ijtimoiy tarmoqlarning ahamiyati	349
O. A. Norbo'tayev	
Ta'lim turizmining mohiyati va uni O'zbekistonda rivojlantirish imkoniyatlari.....	351
Jiyanov Uktam Panjievich	
Smart Tourism and Education: Conditions and Prospects in Uzbekistan	354
Gulrukh Yusupova, Sabina Turakulova	
Uzbekistan: Theory and Practice of Personnel Training for Tourism.....	361
Ochilova Hilola Farmonovna	
Marketing strategiyalarini qo'llash orqali mamlakat turizm bozorini rivojlantirish istiqbollari	365
Nurfayzieva Moxinur Zayniddinovna	
Turistik mahsulotlar shakllanishi bo'yicha nazariy yondashuvlar va narxlar tahlili	372
Imomov Sanjar Muxammadievich	
Mehmonxona sohasida Big Data texnologiyalarini qo'llash	376
Shermakhmadova Zarina Shavkat qizi	
Promoting Environmental Entrepreneurship And Innovation in a Green Economy.....	379
Embergenova Anjim Aydosbaevna	
Turizm xizmatlari eksportini oshirishda innovatsion marketing va raqamli texnologilayar ta'siri	381
Bakhromov Akmal Abduvahid o'g'li	
Samarali marketing strategiyalari orqali O'zbekistonni raqobatbardosh turizm yo'nalishi sifatida jonlantirish	385
Xusniddinova Munavvar Sur'at qizi	
O'zbekistonda Smart-turizmni zamonaviy prinsiplari asosida rivojlantirish va bunda xorij tajribasidan foydalanish.....	388
Tojiboyev Toxirjon Zoxirjon o'g'li	
Mehmonxona va xizmatlar bozorini takomillashtirish, mehmonxonalarda smart mehmonxona xizmatlarning tizimini joriy qilish	391
Mansurov Zokir Xusanovich	

Туризмни қўллаб-қувватлаш жамғармасининг соҳа ривожини молиялаштиришдаги аҳамияти.....	394
Примова Нигора Икром қизи	
Turizm – dunyo madaniyatiga ko‘prik.....	397
Abdullayeva Nilufar Sultanbayevna	
Key Features of Digital Advertising Development in Tourism in Uzbekistan.....	399
Mirziyo Sodikov Odiljon ogli	
Xizmat ko‘rsatish tarmoqlarida turizm va bank xizmatlarini bog‘liqliklari.....	404
Xakimov Zoxid Norbo‘tayeich	
Innovative Management in Smart Tourism: a Digital Economy Imperative for Tourist Enterprises.....	406
Mamanov Mukhammadamin	
The Role of The Capacity of Service Personnel in the Organization of the Quality Service Process in Hotel Enterprises.....	409
Rakhmonova Nigina Anvarovna	
Развитие умного туризма – перспектива кадров в сфере туризма.....	412
Бухарова Нигора Газиёвна	
Состояние гостиничного бизнеса в Самарканде и важность его развития.....	415
Мардонова Дилрабо Ширинбоевна	
Организационно-экономический механизм развития туристических комплексов.....	418
Хомидов Қаххорали Қурбонали ўғли	

5-ШУЎБА

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

Қорақалпоғистон Республикасида туризмни ривожлантириш имкониятлари.....	422
Эштаев Алишер Абдуғаниевич, Маткаримов Жаҳонгир	
Вопросы развития Smart-туризма в Республике Каракалпакистан.....	425
Абдувахидов Абдумалик Махкамovich	
Qoraqalpog‘istonning o‘ziga xos madaniy va tarixiy merosi.....	427
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
O‘zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirish istiqbollari.....	429
Matkbulova Dilorom, Abdug‘aniyev Toxirjon	
Соғломлаштириш туризми фаолиятини бошқаришда туристик кластерларни шакллантириш механизмларини баҳолаш.....	432
Ғофуров Азизбек Умаржонович	
Qoraqalpog‘iston Respublikasining o‘ziga xos ekologik merosi.....	435
Xoshimov Baxrom Baxadirovich	
Qoraqalpoq o‘lkasi turizm istiqbollari.....	437
Dehqonov Burxon Rustamovich	
Implementing Smart Tourism Strategies in Karakalpakstan.....	439
Mukhanov Murod Mukhan ugli	
Qoraqalpog‘iston Respublikasi turizm sektoridagi integratsiyaning nazariy asoslari.....	442
Xalimova Fayyoz Nafasovna	
Qoraqalpoqiston Respublikasida turizmni rivojlanish yo‘llari.....	445
Xushnazarova Maxzuna Gulamjonovna	
Turistik hududlarda turizmning barqaror rivojlanish konsepsiyalariga yondashuvlar.....	452
A. Asraqulov	

Минтақада туризм соҳасини бошқаришнинг ўзига хос хусусияти	455
Ембергенова Анжим Айдосбаевна	
Perspectives for the Further Development of Smart Tourism in Uzbekistan	460
Akhunova Shokhistakhon Nomanjanovna, Askarov Farhod Rakhmatovich	
Қорақалпоғистон Республикаси ички туризм йўналишлари.....	465
Норчаев Н. А.	
Qoraqalpog'iston Respublikasida turizmni rivojlantirish tendensiyalari	467
Islamova Qunduzxon Ikromboy qizi	
Тенденции развития Смарт-туризма в Республике Каракалпакстан	469
Очилова Х. Ф., Нагметуллаев А. А.	
Тенденции развития зеленого туризма в Республике Каракалпакстан.....	472
Расулова Нигора Юсуповна	
Перспективы развития смарт туризма в Республике Каракалпакстан.....	475
Косбергенова Нурзия Кудайбергеновна	
Role of social media in promoting Sustainable Tourism in Uzbekistan	477
Ms. Nigina Kurbonova, Dr. Shalki	
Jahonda ta'lim turizmining rivojlanish tendensiyalari	487
Uktam Jiyanov, Maksudova Shahlo	
Hududiy turizm rivojlanishining iqtisodiy samaradorligini oshrishda "Smart-turizm" xizmatlaridan maqsadli foydalanish.....	490
Dustmurodov Orifjon Ismatilloevich	
The role of tourism industry in the country's economy	497
Gofurova Vasila Odiljon qizi	
Tourism Impacts GDP Growth (and Decline).....	500
Gofurova Vasila Odiljon qizi	
Smart turizm texnologiyalarining sayyohlarning xatti-harakatlari, sayohatdan qoniqishlari va baxtli his qilishlariga ta'siri	503
Munajat Isakdjanova Inog'omovna	
Sayohat va turizm rivojlanish indeksi	507
Raxmonova Nilufar Yorqinovna	
O'zbekistonda smart turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	512
Kamoliddin Jahongirov	
Xalqaro turizm bozorida ta'lim turizmining o'rni va rivojlanish xususiyatlari	514
Ominaxon Ababaxriyeva, Kamoliddin Jahongirov	
Functional composition of irrealis	517
Ochilova Noila Farmonovna	
Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish mohiyati	519
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyotida zamonaviy logistika tizimlari mohiyati	521
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	524
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. Maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot”
jurnali

O‘zbekiston Respublikasi
Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro‘yxatdan
o‘tkazilgan.